

**Tidsskrift for
Historisk Forskning**

1066

21. Årgang

Nr. 2

Tidsskrift for Historisk Forskning

21. Årgang. Nr. 2

1991

Melemøstkonflikten set fra Det Hvide Hus
ved *Bent Graff* side 3

NEFA Dokumentation -en anmeldelse
ved *Jørgen Mikkelsen*..... side 18

Stænder og magtstat -en anmeldelse
ved *Michael Bregnsbo* side 19

Københavns søforsvar 1807
ved *Henrik Saxtorph* side 22

Urbaniseringsprocessen i Danmark indtil ca. 1100
ved *Poul-Erik Bjørn Nielsen* side 33

Specialliste, Odense
..... side 43

Forside billed:
Kissinger som "manden i midten"
ved Mellemøst-fredskonferencen i Geneve i 1973.

Københavns Søforsvar 1807

*Af cand. phil. Henrik Saxtorph,
arkivar ved Grønlands Nationalmuseum og Arkiv.*

Den 5. september 1807 kl. 4 om morgenen blev Vor Frue Kirke skudt i brand af briterne. Tre dage før var Københavns bombardement begyndt for at tvinge byens højstkommanderende, generalmajor Ernst Peymann, til kapitulation og udlevering af flåden.

Tiden er Napoleonskrigene, hvor det indtil nu var lykkedes Danmark at være neutral, hvilket betød, at vores handelsflåde i princippet frit kunne besejle de krigsførende landes havne. Frankrig forsøgte imidlertid også at føre økonomisk krig ved den 21. november 1806 i Berlin at udstede et dekret om isolering af Storbritannien. Dekretet medførte ikke den store ændring af forholdene for neutrale lande som Danmark. Den 7. januar 1807 besluttede den britiske regering så, at de neutrale lande skulle forbydes at besejle havne, hvortil britiske skibe ikke havde adgang; den danske regering opfattede denne "order of council" som en hindring for neutralitetshandlen, og derfor protesterede den danske chargé d'affaires, J. G. Rist, gentagne gange over for den britiske regering.

I marts 1807 blev et nyt britisk ministerium dannet, hvilket medførte et afbræk i forbindelsen til ambassadøren i Danmark. Den 10. juli modtog denne en skarp note om ikke at have indberettet om den danske flåde. Det havde den kommende ambassadør i Wien, Lord Pembroke, derimod, da han var på gennemrejse i København. Han havde hævdet, at

flåden var under klargøring. Samtidig havde den nye britiske udenrigsminister, George Canning, modtaget informationer om, at Storbritanniens allierede, Rusland, havde lidt nederlag til Frankrig og derfor indledt fredsforhandlinger i byen Tilsit. Endvidere var Canning blevet advaret om, at Holsten ville blive besat af franske tropper.

Det er mindre væsentligt om informationerne var korrekte. Canning troede, at de var det, samtidig med at han var skeptisk over for den danske regerings vilje til at forsvare sig mod Frankrig, netop fordi Danmark havde protesteret mod order of council, men ikke mod det franske Berlin-dekret. Derfor besluttede den britiske regering at sende en flådestyrke til området syd for Rügen for at sikre tilbagetrækningen af de britiske styrker, der var her for at støtte svenskerne i kampen mod Napoleon. Imidlertid indløb fortsat alarmerende meldinger om "Freden i Tilsit", der som konsekvens ville få, at Napoleon fik frigivet væsentlige hærenheder, som kunne sendes mod Danmark for at tage den danske flåde i besiddelse som erstatning for Frankrigs ødelagte flåde. Den britiske regering besluttede nu at kræve den danske flåde udleveret for at sikre, at den ikke blev brugt mod britisk skibsfart i Østersøen.

Kravet skulle fremsættes for den danske regering ad diplomatisk vej, imedens en angrebsstyrke under kommando af admiral Gambier og generalløjtnant Cath-

cart blev samlet i de danske farvande.

Diplomatiets opgave blev fordelt mellem to gesandter. Sir Brooke Taylor skulle afløse den hidtidige ambassadør i København og over for den danske regering bortforklare formålet med den britiske flådes tilstedeværelse i de danske farvande i et forsøg på at hindre en dansk mobilisering.

Fjenden observeres

Den britiske flåde blev observeret af vagtposten ved Storebælt og af vagtskibet Frederiksværn i Øresund, hvilket blev meddelt admiralitetet, der videre sendte oplysningerne til Kronprinsen. Han opholdt sig i Kiel nær hæren som højstkommanderende for de væbnede styrker, der var samlet ved landegrænsen mod syd for at imødegå et eventuelt fransk angreb.

Kronprinsen beordrede derfor den 7. august admiralitetet til hurtigt at opstille et forsvar ved at armere den flydende og den faste defension, hvorimod han ikke fandt det nødvendigt at klargøre flåden. Københavns søforsvar blev hermed sat i beredskab, og ordren kan derfor karakteriseres som en mobiliseringsordre.

Den 8. august indfandt den anden britiske gesandt, F. J. Jackson, sig hos Kronprinsen i Kiel for at kræve flåden udleveret. Imidlertid henvistes han til regeringen og Kongen, den gale Christian VII, i København. Da Jacksons rejse hertil blev forsinket, lykkedes det Kronprinsen at nå hovedstaden to dage før ham, nemlig den 11. august.

Kronprinsen beordrede nu etableret en samlet kommando over sø- og landetaten med Peymann som højstkommanderen-

de og generalmajor Bielefeldt og kommandør Steen Andersen Bille som næstkommanderende. I denne ordre, der kan karakteriseres som et direktiv, bestemte Kronprinsen, at København skulle forsvare sig til det yderste. Om morgenen den næste dag forlod Kronprinsen igen København sammen med Kongen, regeringen og centraladministrationen.

Artiklens formål

Københavns bombardement blev et knusende nederlag for dobbeltmonarkiet Danmark-Norge. Nederlaget huskes i dag som skellet mellem en rig handelsperiode: den florissante tid, og en økonomisk fattig, men kulturelt rig periode: guldalderen; men ellers er bombardementet oftest sammenblandet med Slaget på Reden i 1801. Ikke mange historikere har beskæftiget sig med Københavns bombardement, formentlig fordi egne nederlag er for tunge at skrive om. Hvis vi imidlertid lader admiral Gambiers og kommandør Billes journaler, skibenes logbøger og den enkelte chefs indberetninger fortælle, vil vi se, at forsvaret af København nok var en håbløs kamp imod en mægtig fjende og imod en ineffektiv kommandofordeling, men også præget af ihærdig forsvarsvilje. Tilsvarende havde også fjenden besværligheder at slås med: manglende geografisk kendskab til Øresund og et konstant tidspres. Ganske vist kan Københavns bombardement henregnes til den britiske militærhistories succeser, men prisen herfor var en terrorbombning, som samtiden ikke accepterede. I britisk historie huskes Københavns bombardement ikke.

En nyere vurdering af Københavns Søforsvar i 1807 har således manglet, lige-

som det ikke tidligere er blevet klarlagt, hvorfor flåden blev udleveret i stedet for at blive ødelagt. Vurderingen giver os en bedre viden om dette kapitel i dansk militærhistorie og er samtidig et eksempel på enevældens uselvstændige embedsmænd.

Krigen

Kronprinsen havde beordret, at både Bielefeldt og Bille skulle være næstkommanderende i Københavns generalkommando, men ledelsen blev mere og mere overtaget af Bielefeldt, efter at Peymann var blevet såret. Derfor gled Bille i baggrunden som en faktisk 3. kommanderende, men da han var den eneste søofficer i generalkommandoen og den reelle leder af admiralitetet, var han de facto også chef for sødefensionen. Endvidere var han den ældste aktive søofficer. Det betød, at søetatens andre chefer rapporterede til Bille, idet den i tjeneste og alder ældre chef for Holmen, kommandør Kjerulff, også accepterede Billes position. Derefter blev Peymann informeret af Bille.

Søforsvaret blev opdelt i en fast defension og i en flydende, der bestod af blok-skibe* samt i en bevægelig defension bestående af en bombardérdivision og kanonbåde, som det var besluttet i flådeplanen af 1806 at bygge for at skabe en kystforsvarsflotille, der kunne samarbejde med hærstyrkerne. Kun en begrænset del af dette kystforsvar var færdigt i 1807. Bombardérdivisionen bestod af ialt 20 fartøjer fordelt på 3 mortérbarkasser*, 1 mortérchalup* og 16 bombardérpramme. Kronprinsen havde ment, at mortérerne til barkasserne var vigtige, men da der kun fandtes 3 barkasser, fik Bille

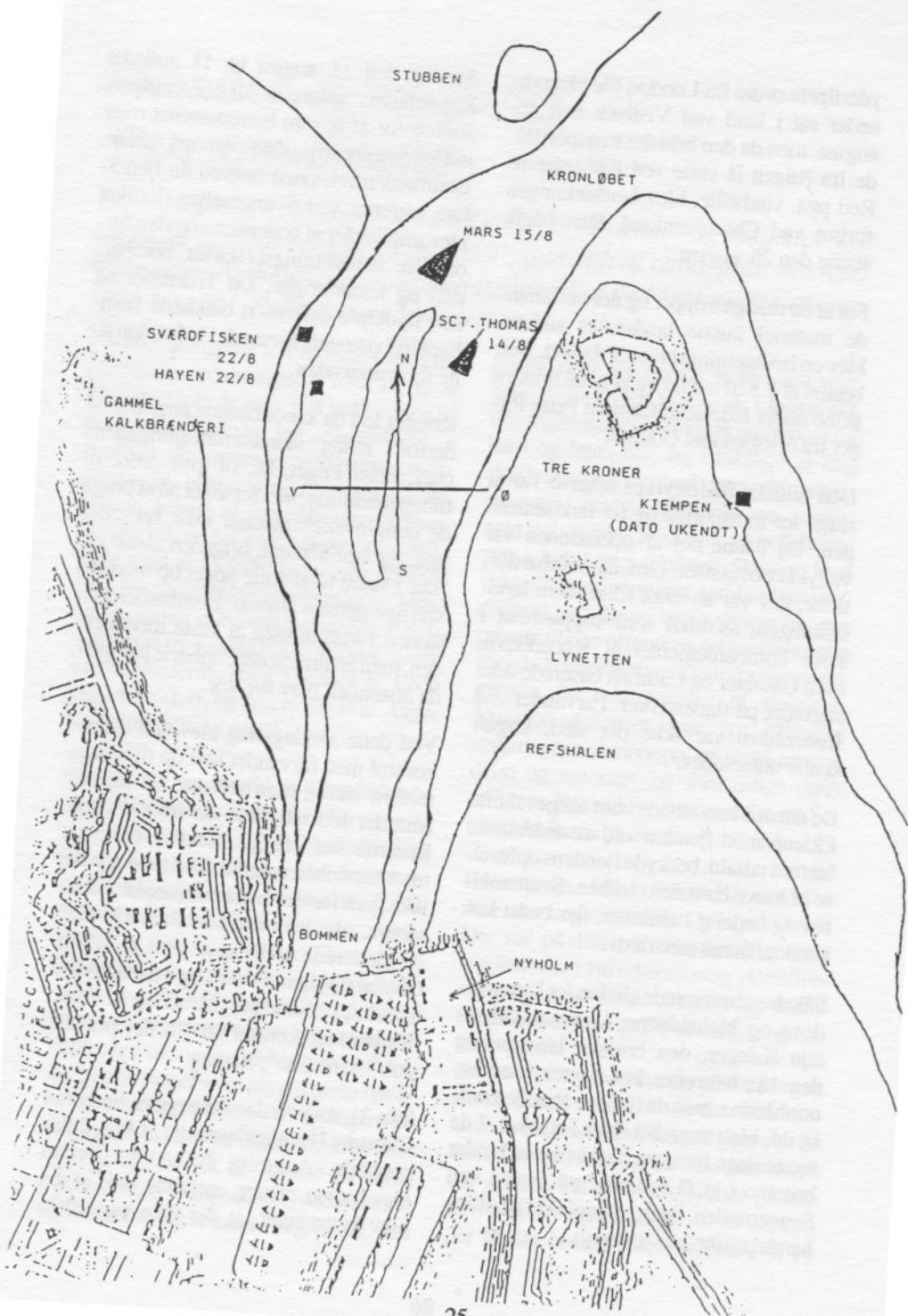
indrettet 16 pramme hver med en mortér, ligesom Peymann blev anmodet om at stille 16 artilleriofficerer og 448 konstabler til rådighed; endvidere udbad Bille sig 140 soldater og 10 underofficerer til den øvrige defension på Reden.

Forsvaret svarede til forsvarsplanerne fra tiden op til briternes angreb i 1801 og byggede på, at angrebet også nu kom fra søsiden. Men dette angreb udeblev. Trekroner meldte den 17. august, at afstanden til den fjendtlige flåde var for stor til, at mortérene kunne række, og Prøvestenen rapporterede den 20., at nok kastede de britiske bombardérskibe nogle bomber, der faldt i vandet mellem blokskibene og landet, men intet vigtigt var hændt!

Den 3. august havde Admiral Gambier passeret Kronborg under behørig salut. På vagtskibchefen kaptajn Gerners forespørgsel oplyste Gambier, at han var uvidende om sin opgave og om længden af opholdet, da det ville afhænge af omstændighederne. Gerner accepterede svaret, men hvis han havde forsøgt at presse Gambier, ville denne kun have tilføjet, at han handlede på egen hånd, og at han ville afvente ordrer fra London inden en evt. tilbagetræning. Gambier var nemlig beordret til at svare sådan for at give sin regering mulighed for at ændre politisk kurs. Men Gerner spurgte ikke.

Gambier isolerede Sjælland ved en flådeblokade, så de danske tropper i Jylland og på Fyn ikke kunne overføres. Efter yder-

Ill.p. 25: Således blev indløbet til Københavns Havn, kaldet Kronløbet, sikret af den flydende defension inden den 23. august. Datoerne angiver tidspunktet for det enkelte skibs placering. Ved Nyholm ses flodens leje og Bommen ind til Københavns Inderhavn, der dermed lukkes.

yderligere ordre fra London blev hærenheder sat i land ved Vedbæk den 16. august, men da den britiske transportflåde fra Rügen lå stille ved Københavns Red pga. vindstille, blev landsætningen fortsat ved Charlottenlund. Den pågik stadig den 25. august.

For at de mange tropper og det omfattende materiel kunne landsættes sikkert, blev en landsætningsbrigade dannet. Den bestod af 2.820 mænd og et antal mindre skibe under ledelse af Captain Peter Puget fra orlogsskibet Goliath.

Den britiske flådestyrkes opgave var at sørge for transporten og for landsætningen. Da denne del af operationen var vellykket overstået, blev de bombardérskibe, der var anvendt til at sikre landsætningen, anvendt som supplement i selve bombardementet af København. Men Gambier og Cathcart baserede ikke angrebet på flådestyrker. Farvandet ved København var ikke det sted, krigen skulle udkæmpes.

De danske kanonbåde kom alligevel ofte i kamp med fjenden ved at understøtte hærens udfald, beskyde fjendens opførelse af kanonbatterier ved bl.a. Svanemøllen og endelig i aktioner, der bedst kan karakteriseres som raids.

Således observerede chefen for kanonbådene og blokskibene, kommandørkaptein Krieger, den britiske landsætning den 18., hvorefter han angreb med kanonbådene, men da fjenden åbnede kraftig ild, blev angrebet slået i stykker. I de næste dage forsøgte danskerne at hindre briterne i at få fodfæste på kysten ved Svanemøllen, ligesom nogle få fjendtlige handelsskibe blev opbragt.

Søndag den 23. august kl. 11 indledte Københavns søforsvar sit væsentligste angreb for at bevare herredømmet over indsejlingen til Københavns Havn. Bombardérdivisionen beskød de fjendtlige batterier ved Svanemøllen, hvilket blev imødegået af batterierne og den før-omtalte landsætningsbrigades bombardér- og kanonbrigge. Da Trekroner og den flydende defension dækkede bombardérdivisionen, forstærkede fjenden sine forsvarsstyrker.

Krieger lod da kanonbådene angribe, og derfor måtte landsætningsbrigadens chef, Peter Puget, kl. 14 give ordre til tilbagetrækning, idet forsøget på at bruge de congrvske* raketter ikke lykkedes pga. for stor afstand; brigaden alene var ikke i stand til at stille noget op mod det kraftige danske angreb. Bombardérdivisionen fortsatte med at kaste mod fjenden, men en time senere ophørte kampen, da afstanden blev for stor.

Ved dette søndagsslag blev den danske kontrol med farvandet helt op til Svanemøllen sikret, men selv om de britiske batterier led tab, blev de ikke ødelagt. Briterne var stadig effektivt beskyttet mod kanonbådsangreb. Derimod gik det ikke godt for det danske søforsvar 2 dage senere, da kanonbåden Stubbekøbing eksploderede under et angreb kl. 15.10. Chefen, løjtnant Bruun, og 16 mand slap uskadt, 12 mand blev sårede og 31 døde. Tidspunktet kendes nu fra det britiske skib "Africaine"s logbog.

Den 31. angreb danske tropper briterne i Classens Have understøttet af bl.a. 3 kanonbåde. Angrebet lykkedes: fjenden blev trængt tilbage, samtidig med at det blev konstateret, at der ikke var anlagt

En kanonchalup klar til kamp. Bovkanonen er ladet og indstillet. Officererne og artilleristerne står op, matroserne sidder ved årene.
Maleri af Eckersberg, handels- og søfartsmuseet i Kronborg.

De kanonbåde, der deltog i kampene ved København 1807, var ikke helt identiske med denne chalup. F.eks. var der ikke én, men to bovkanoner.

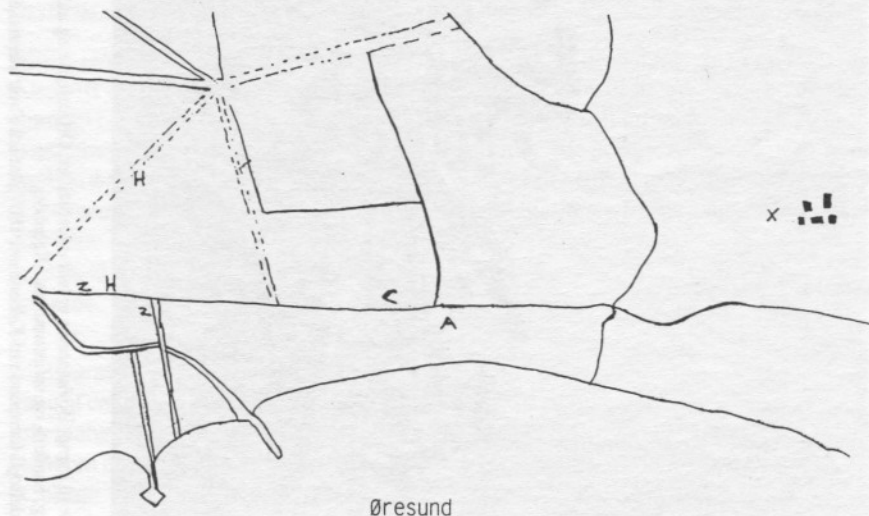
fjendtlige batterier. Det var under dette udfald, Peymann blev såret i venstre ben af en musketkugle. Samme morgen havde de danske bombardérpramme påbegyndt et nye angreb på de britiske batterier ved Svanemøllen, ligesom de fjendtlige fartøjer i Vartov bugten lidt nord for Svanemøllen blev angrebet. I dette angreb ramtes et britisk skib, der eksploderede og sank; 11 mand dræbtes eller savnedes og 20 blev såret.

Briternes forsvar

Kanonbådsforsvaret blev beskrevet af fjenden som "a strange fleet", som Gambier lidt overrasket konstaterede bestod

af et stort antal både, der kunne avancere op ad kysten under dække af den flydende defension. Herved blev de en effektiv og farlig modstander for en flåde, der var besværet af vindstille og ukendskab til farvandet.

Det blev derfor nødvendigt at udstyre landsætningsbrigadens brigge med lange 18 pundes kanoner fra linieskibene, ligesom det blev forsøgt både at afskære en dansk kanonbåd under et angreb og at angribe et af blokskibene fra søsiden, da det beskød de britiske landstyrkers operationer. Men det var for lyst på det valgte tidspunkt, så aktionen blev opgivet. Endvidere blev batterier opstillet nær kysten

Forsøgsvis placering af briternes artilleriopstillinger i Svanemølleområdet på baggrund af et britisk militærkort

Batteriopstillinger A=i Svanemølleområdet. C=ved Vibehus (ikke Vibehus Runddel, men nær Jagtvej/Østerbrogade. Z og H=nær Triangeln. X=briternes hovedkvarter i Hellerup.

kysten ved Svanemøllen for at imødegå kanonbådenes angreb, forstærket af et tungt batteri over for Trekroner rettet mod de danske blokskibe.

Formålet med disse aktioner var især at forsvare landstyrkerne, men ønsket om en forbedret placering af landsætningsbrigadens fartøjer har sikkert også spillet ind, idet disse nu kunne sættes ind mod det danske søforsvar efter den vellykkede landsætning af angrebsstyrkerne. Imidlertid blev skibene forjaget fra deres position nord for Trekroner, da de danske kanonbåde angreb dem om aftenen den 2. september.

Søforsvarets resultater

Kronprinsen havde beordret Københavns forsvar til at forsvare sig til det yderste. Og det gjorde søforsvaret så! Formentlig havde Kronprinsen håbet, at landstyrkerne vest for Storebælt kunne komme København til undsætning. Men da det ikke skete, var mulighederne for et forsvar meget begrænset.

Det lykkedes dog det danske søforsvar ved et sammenfald af tre faktorer at besværliggøre fjendes bestræbelser på at få fodfæste:

Den kombinerede stærke befæstning af havnens indløb, der bestod af en flydende og en fast defension, som effektivt understøttede den bevægelige defensions angreb; det gode sensommervejr med svag eller ingen vind, der hindrede den britiske flådes manøvreduelighed, og de stadig lange, lyse aftener, der forhindrede fjendens overraskelsesangreb; fjendens dårlige kendskab til farvandet ved København.

Derfor blev fjenden tvunget til at bruge

tid på at forstærke landbatterierne især ved Svanemøllen.

Men det lykkedes kun, fordi sødefensionens våben og materiel blev anvendt offensivt, samtidig med at vejrforholdene og fjendens dårlige kendskab til farvandet blev udnyttet.

Søforsvaret var imidlertid på ingen måde i stand til at hindre Københavns bombardement. Dog fik militæret en reel viden om at samarbejde land- og søforsvar, hvilket havde været et af målene med forsvarsplanen fra 1806.

Ligeledes havde kanonbådsforsvaret den væsentlige psykologiske betydning, at Københavns befolkning og landforsvar kunne se, at det var muligt at slå fjenden tilbage, i hvert fald for en tid.

Derfor må det undre, at den danske flåde ikke blev ødelagt i stedet for at blive udleveret. Søforsvaret havde haft muligheden. Dels fordi briterne ikke kunne forhindre en ødelæggelse, da de jo ikke havde adgang til havnen. Dels fordi forberedelserne allerede var taget. Ja, ordren var endog også skrevet!

Flåden, der ikke blev ødelagt

Det har været diskuteret, hvorvidt generalmajor Peymann havde kompetence til at ødelægge flåden. Der kan imidlertid ikke være tvivl om, at hvis han havde givet ordren, så ville han også have kunnet påberåbe sig retten dertil, allerede fordi han havde den absolutte militære og civile magt i Kronprinsens fravær. Men Kronprinsen havde ikke beordret, at flåden skulle ødelægges i påkommende tilfælde. Ganske vist havde han forsøgt at beordre dette efterlods, men da kureren, løjtnant Steffens, blev fanget af briterne

uden for København, nåede ordren aldrig frem til Peymanns kundskab.

Derimod havde Kronprinsen inden sin afrejse fra hovedstaden meddelt kontre-admiral Lütken, "at før de engelske skulle få flåden, før skal jeg stikke ild på den med egen hånd", hvilket Lütken erklærede sig enig i. Lütken havde imidlertid ingen kommando i forbindelse med Københavns forsvar, hvorfor det må undre, at Kronprinsen kun udtalte sig til ham; men overraskelsen og forvirringen over briteres angreb var stor.

Uanset om udtalelsen kan karakteriseres som en ordre, så var det i hvert fald et klart ønske, Kronprinsen udtalte til en højstående officer. Og Lütken var da heller ikke i tvivl om at være blevet pålagt en opgave, idet han efter Kronprinsens afrejse søgte at få "kundskab om nogen ordre var efterladt til ... at brænde flåden, ingen vidste deraf noget". Alligevel besluttede Lütken sig til ikke at underrette Peymann, da erfaringerne fra 1801 jo netop var, at alt kunne ske: sæt nu, at Kongen af England pludselig døde(!). Dog underrettede han som den eneste flådens aldrende admiral Winterfeldt og Bille.

Den 21/8 stilede Bille til Holmens chef, kommandør Kjerulff, forslag til flådens ødelæggelse. Lütkens underretning var nu næppe årsag hertil; dels tog Bille selv ansvaret, dels afsendte han ikke forslagene, førend det var klart, at Københavns forsvar ikke fortsat kunne modstå det britiske angreb. Men det havde Bille erkendt før søndagsslaget den 23., der således var begrundet i ordren om at forsvare sig til det yderste. Bille foreslog, at rorene skulle fjernes fra alle skibene og

placeres sådan, at de let kunne tilintetgøres, ligesom master, rundholter, sejl m.v. skulle tilintetgøres i påkommende tilfælde. Begrundelsen var, at det skulle være så besværligt som muligt for fjenden at transportere flåden væk. Derimod mente Bille, at det ikke var muligt at sænke flåden p.g.a. for lidt vand i havnen, og at ildspåsættelse ville være en fare for byen. Kjerulff blev ligeledes opfordret til at fremsætte forslag.

Næste dag svarede Kjerulff, at man var begyndt på at afdage rorene for at samle dem på Ny- og Gammelholm. Han fandt det imidlertid nødvendigt, at så mange arbejdere som muligt blev fordelt på flådens skibe med det samme, hvis ødelæggelsen skulle ske umiddelbart efter, at befaling blev givet. Arbejderne kunne skaffes fra bl.a. det Asiatiske Kompagni og Larsens Plads, og de kunne endvidere bruges til evt. brandslukning i skibene, idet Holmen kun havde kunnet afgive 5-6 mand til hvert skib. Kjerulff foreslog endvidere, at der blev boret huller i skibene, for at de kunne løbe fulde af vand, da det jo så ville vanskeliggøre fjemelsen, og hvis det i foråret armerede orlogsskib "Waldemar" yderligere blev lagt på tværs for Bommen, inden også det blev sænket, så ville adgangen til havnen være fuldstændig lukket. Dog krævedes mandskab til aftakling og bemanning af kanonerne, der formentlig stadig ville kunne benyttes, da vandstanden i inderhavnen var meget lav.

Den 23. godkendtes Kjerulffs forslag af Bille; iværksættelse skulle ske, når "nødvendigheden måtte fordré sådant og ordre dertil gives". Indrulleringschefen, kommandør Platou, blev beordret til at fremskaffe det nødvendige mandskab,

der derefter skulle fordeles af Kjerulff. Ligeledes blev ordren til at ødelægge flåden formentlig også skrevet denne dag, men ordren er ikke dateret.

Mandskabet var på plads senest den 2. september, for på denne dag blev ordren givet til at indrette alle krigsfartøjer således, at de på første vink kunne ødelægges og sænkes.

Den 5/9 kl. 20 blev en dansk parlamentær imidlertid sendt til fjenden, og den 7. om morgenen var danskerne nødt til at acceptere fjendens kapitulationsbetingelser. I Billes journal står der at læse: "Den hele mobile defension (lagde) ind af Bommen, og folkene gik fra skibene." Ikke et ord om, at der blev givet ordre til at ødelægge flåden eller om et forsøg herpå!

Årsagen hertil må være den, at Bille havde handlet på egen hånd. Hans forberedelser til flådens ødelæggelse var således ikke godkendt af generalkommandoen. Samtidig havde Bille ikke været inddraget i beslutningen om at sende en parlamentær. Peymann, der på dette tidspunkt var syg af sit skudsår, og Bielefeldt var rystsede over briternes terrorbombardement. De ville derfor afslutte krigen så hurtigt som muligt for at redde byen og dens indbyggere. Derfor blev en parlamentær sendt til fjenden for at bede om våbenhvile i 24 timer. Bille blev blot meddelt beslutningen. Og derfor fik hans råd om at vente ingen indflydelse.

Militært havde Bille ganske vist erkendt, at det kun drejede sig om tid, inden slaget var tabt, men han ønskede stadig at efterkomme Kronprinsens ordre om at forsvare København til det yderste.

Peymann lod sin beslutning efterfølge af en rådsindkaldelse til byens førende borgere. Rådet blev bedt om at tage stilling til, hvorvidt man skulle påbegynde en forhandling med fjenden, idet chefen for Københavns fæstningsværker meddelte, at byen ikke kunne modstå en storm. Bille havde ikke modsat sig denne indkaldelse, men han forsøgte at få Lütken til at orientere rådet om Kronprinsens udtalelse. Lütken valgte dog at tie for ikke at få et medansvar for en evt. ødelæggelse.

Samtidig havde fjenden benyttet ønsket om en våbenhvile til at gennemtrumfe sit krav om, at en forhandling kun var mulig på grundlag af udlevering af den danske flåde. Og da de britiske forhandlere ankom til det danske hovedkvarter tidligere end ventet, blev de danske forhandlere udpeget under tidspres, ligesom der ikke blev tid til at opstille et dansk forslag til kapitulationsbetingelser. Lederen af den danske forhandlingsdelegation, general Walterstorff, forsøgte ganske vist at redde flåden ved at acceptere et tidligere britisk forslag om udlevering af flåden som pant, men det blev skarpt afvist af de engelske forhandlere, heriblandt af den senere Hertug af Wellington.

Bille forsøget så at skabe en stemning blandt rådets medlemmer for en ødelæggelse af flåden ved at lade Lütkens referat af samtalen med Kronprinsen sive ud ved hjælp af den fjerne slægtning, admiral og guvernør Bille. Dette lykkedes kun delvist. Ved endnu et møde i rådet blev det besluttet at acceptere kapitulationsbetingelserne. Kun flådens repræsentanter foreslog, at flåden først skulle sænkes.

Men Bille, der havde undladt at orientere

rådet om muligheden for en ødelæggelse, kunne selv have taget ansvaret ved at beordre flåden ødelagt; i stedet valgte han at henholde sig til sin kommando som næstkommanderende. Ganske vist opfordrede Bille Kronprinsen til at sende tropper til København, selv efter kapitulationen var en kendsgerning, for i så fald kunne flådens udlevering måske endnu forhindres. Men det skete ikke.

Den danske flåde blev udleveret til en overvældende militærmagt, fordi de danske militære chefer ikke turde tage ansvaret for en ødelæggelse, og fordi Kronprinsen ikke havde afgivet entydige ordrer til de rette personer, imedens tid endnu var.

Henrik Saxtorph.

Ordforklaring

Fast defension: Fæstningsværker. De væsentligste var Tre Kroner, Lynetten og Prøvestenen.

Flydende defension: Fast forankrede artillerifartøjer, der kunne flyttes ved varpning, dvs. ved at hale fartøjet frem ved hjælp af tove fastsat udenbords i en form for taljer.

Kanon og mortér: Størrelsen angives ved projektilets vægt. En 18 punds kanon affyrer således en kanonkugle på 18 pund. En mortér kan beskrives som en kortløbet kanon, der af skudtekniske grunde er fastgjort midtskibs.

Mortérbarkasse: Tungt rofartøj med en 100 punds mortér.

Kanonchalup: Stor robåd med to 24 punds kanoner.

Kanonbåd: Kanonchalup, men med bedre sejleegenskaber og en eller to mindre kanoner.

Stykpram, bloksskib: Stykpram er konstrueret til formålet (se flydende defension), hvormod bloksskib er et lineskib, hvor kun skroget og skytset er tilbage.

Congrevske Raketter: Særlig artilleri-skyts opkaldt efter opfinderen William Congreve. Artiklen er skrevet på baggrund af forfatterens speciale i historie, Kbh. Universitet, under vejledning af professor, dr. phil. Ole Feldbæk.

Tidsskrift for Historisk Forskning

Historisk Institut • Njalsgade 102 • 2300 Kbh S • Giro 4 18 85 51

Ansvarshavende redaktør:

Svend Honoré
Lundebjerggårdsvej 194, 2.tv.
2740 Skovlunde
Tlf: 42 84 64 14

Redaktion:

Michael Bregnsbo
N.H.Frandsen
Kim Furdal
Jørgen Mikkelsen
Frank Müntzberg
Bjørn Wied
Steen Østergaard

Ekspedition:

Bjørn Wied
Parkvej 17
3450 Allerød
Tlf: 42 27 55 85

Priser:

21. årgang:	Abonnement	kr.	135,00
	Løssalg pr. nr.	kr.	40,00
Ældre årgange:	pr. nr.	kr.	20,00

Alle henvendelser vedr. adresseændring o.l. bedes rettet direkte til postvæsenet.

Eftertryk tilladt i uddrag, forudsat tydelig kildeangivelse.

Lasersats og tryk AU-Kommunikation

ISSN 0106 - 0627

Denne artikel er fra internetsiden

www.1807.dk

Københavns bombardement.

Artiklen kan citeres frit, så længe det sker med tydelig kildeangivelse og med henvisning til www.1807.dk

Mail: HenrikS@xtorph.dk